

ВНУТРІШНЬО ТЕРИТОРІАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета. Метою даної статті є виявлення внутрішніх територіальних відмінностей формування трудового потенціалу Київської області.

Методика. Методологічною базою дослідження є основи географо-статистичного аналізу. Основними методами дослідження є факторний аналіз та індексний метод. Факторний аналіз застосовано для виявлення прихованих взаємозв'язків і структури у масиві даних. Виділені зв'язки між фактори інтерпретовано в територіальному відношенні. З цією метою для кожного із випадків розраховуються коефіцієнти факторів, які демонструють просторовий розподіл впливу досліджуваного фактора. Індексний метод забезпечує порівнюваність і нормалізацію вхідних даних для статистичного аналізу є. Виведено інтегральні показники динаміки складних суспільно-географічних процесів у часі і просторі, а також подолання проблеми впливу чинників на динаміку досліджуваного явища. За допомогою індексів визначена динаміка головних показників трудового потенціалу Київської області, порівняно параметри різних показників, виявлено вплив конкретних факторів на зміну параметрів.

Результати. Визначено підходи до суспільно-географічної оцінки територіальних відмінностей формування трудового потенціалу Київської області. Визначено фактори, які їх визначають та інтегральний індекс розвитку трудового потенціалу регіону. Встановлено існування чіткої диференціації районів Київського регіону за інтегральним рангом розвитку трудового потенціалу. Виділено 3 групи за рівнем розвитку трудового потенціалу: • райони-лідери за рівнем розвитку трудового потенціалу; • буферні райони за рівнем розвитку трудового потенціалу; райони-аутсайтери за рівнем розвитку трудового потенціалу.

Наукова новизна. Наукова новизна полягає у виявленні територіальних відмінностей у формуванні трудового потенціалу Київської області. Удосконалена оцінка чинників формування та використання трудового потенціалу регіону та виявлено основні агломеровані суспільно-географічні фактори формування та розвитку трудового потенціалу Київської області.

Практична значимість. Дане дослідження є основою для проведення комплексного суспільно-географічного аналізу формування та розвитку трудового потенціалу регіону. Виявленні та проаналізовані фактори формування трудового потенціалу Київської області, виявлені просторові особливості використання трудового потенціалу шляхом типізації адміністративних районів за відповідними їх атрибутами. Розроблена методика може бути основою для подальших суспільно-географічних досліджень трудового потенціалу в Україні. Його результати будуть базисом для подальших досліджень процесів формування та використання трудового потенціалу регіонів, стратегування соціально-економічного розвитку Київської області у частині оптимізації використання наявних трудових ресурсів.

Ключові слова. трудовий потенціал, інтегральний індекс, фактор, Київська область.

УДК 911.3:316:331:(337-06)

Ващенко Александра Владимировна

Киевский национальный университет имени Тараса
Шевченко, Киев, Украина

ВНУТРЕННЕ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫЕ РАЗЛИЧИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦИАЛА КИЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

Цель. Целью данной статьи является выявление внутренних территориальных различий формирования трудового потенциала Киевской области.

Методика. Методологической базой исследования является основы географо-статистического анализа. Основными методами исследования являются факторный анализ и индексный метод. Анализ применен для выявления скрытых взаимосвязей и структуры в массиве данных. Выделенные связи между факторами интерпретированы в территориальном отношении. С этой целью для каждого из случаев рассчитаны коэффициенты факторов, которые демонстрируют пространственное распределение влияния исследуемого фактора. Индексный метод обеспечивает сопоставимость и нормализацию входных данных для статистического анализа. Выведены интегральные показатели динамики сложных общественно-географических процессов во времени и пространстве, а также решения проблемы влияния факторов на динамику изучаемого явления. С помощью индексов определена динамика основных показателей трудового потенциала Киевской области, по сравнению параметры различных показателей, выявлено влияние конкретных факторов на изменение параметров.

Результаты. Определены подходы к общественно-географической оценке территориальных различий формирования трудового потенциала Киевской области. Определены факторы, которые их

определяют и интегральный индекс развития трудового потенциала региона. Установлено существование четкой дифференциации районов Киевского региона по интегральному рангу развития трудового потенциала. Выделены 3 группы по уровню развития трудового потенциала: • районы-лидеры по уровню развития трудового потенциала; • буферные районы по уровню развития трудового потенциала; районы-аутсайдеры по уровню развития трудового потенциала.

Научная новизна. Научная новизна заключается в выявлении территориальных различий в формировании трудового потенциала Киевской области. Усовершенствована оценка факторов формирования и использования трудового потенциала региона и выявлены основные агломерированные общественно-географические факторы формирования и развития трудового потенциала Киевской области.

Практическая значимость. Данное исследование является основой для проведения комплексного социально-географического анализа формирования и развития трудового потенциала региона. Выявлены и проанализированы факторы формирования трудового потенциала Киевской области, пространственные особенности использования трудового потенциала путем типизации административных районов по соответствующим их атрибутам. Разработанная методика может быть основой для дальнейших общественно-географических исследований трудового потенциала в Украине. Его результаты будут базисом для дальнейших исследований процессов формирования и использования трудового потенциала регионов, стратегирование социально-экономического развития Киевской области в части оптимизации использования имеющихся трудовых ресурсов.

Ключевые слова. трудовой потенциал, интегральный индекс, фактор, Киевская область.

UDC 911.3:316:331:(337-06)

Vashchenko Oleksandra Volodymyrivna

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INTERNAL TERRITORIAL DIFFERENCES IN THE DEVELOPMENT OF KYIV OBLAST LABOR POTENTIAL

Aim. Aim of this article is to identify internal territorial differences in the development of Kyiv oblast labor potential.

Methodology. Basics of geographical statistical analysis shaped the methodological framework of the research. Main research methods include factor analysis and index method. The analysis is used to identify hidden relationships and structure in the data array. The distinguished relationships between the factors are interpreted territorially. For this purpose, for each of the cases, factor coefficients are calculated that demonstrate the spatial distribution of the influence of the studied factor. The index method provides comparability and normalization of input data for statistical analysis. The integral indicators of the dynamics of complex social geographic processes in time and space, as well as the solutions to the problem of the influence of factors on the dynamics of the phenomenon under study, are derived. Using indices, we determined the dynamics of the main indicators of the labor potential of the Kiev region, compared the parameters of various indicators, revealed the influence of specific factors on the change in parameters.

Findings. This research allowed to define approaches suitable for social and geographical evaluation of territorial differences in the development of Kyiv oblast labor potential. Factors that define such differences, as well as an integral index of region's labor potential development were also identified. The existence of a clear differentiation of the districts of the Kiev region by the integral rank of the development of labor potential is established. 3 groups were identified by the level of development of labor potential: • leading regions by the level of development of labor potential; • buffer areas according to the level of development of labor potential; outsider districts by the level of development of labor potential.

Scientific novelty. Scientific novelty lies in the identification of the territorial differences in the development of Kyiv oblast labor potential. The assessment of the factors of formation and use of the labor potential of the region has been improved and the main agglomerated socio-geographical factors of the formation and development of the labor potential of the Kiev region have been identified.

Practical significance. This research establishes the bases for conducting a comprehensive social and geographic analysis of the establishment and development of region's labor potential. The factors of the formation of the labor potential of the Kiev region, the spatial features of the use of labor potential by typing administrative regions according to their respective attributes, were identified and analyzed. The developed methodology can be the basis for further socio-geographical studies of labor potential in Ukraine. Findings of this study can be used as the foundation for further research on the processes related to establishment and utilization of regions' labor potential, as well as strategizing social and economic development of Kyiv oblast in terms of optimizing the use of available labor resources.

Key words: labor potential, integral index, factor, Kyiv oblast.

Постановка проблеми. Дослідження рівня розвитку трудового потенціалу районів Київської області допоможе виявити мозаїку трудового потенціалу регіону. А також, встановити вклад кожного району до сукупного трудового потенціалу області.

Визначення внутрішніх відмінностей розвитку трудового потенціалу Київської області необхідне для формування та реалізації ефективної стратегії її розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існують різні підходи до виділення та аналізу факторів формування трудового потенціалу регіону. Так, Слівінською Н. виділено такі групи факторів, що впливають на формування та використання трудового потенціалу на регіональному рівні:

1) національні (макрочинники), що визначають умови формування національного ринку праці, загальні соціально-економічні умови (становлення і розвиток системи ринкових відносин, приватизація власності, переорієнтація інвестиційної і структурної політики, структурні зрушення в економіці тощо);

2) регіональні, впливають на формування і використання трудового потенціалу в регіоні. До них належать: а) демографічні: статеві-вікова структура населення, природний рух населення, стан здоров'я, сімейний стан, кількість дітей у родині, рівень урбанізації; б) соціально-економічні: рівень освіти та професійно-кваліфікаційної підготовки, умови праці та рівень організації праці, рівень оплати праці та його співвідношення з прожитковим мінімумом (наявність інших джерел доходу, крім зарплати), потреба в робочій силі, можливість працевлаштування після перекваліфікації; в) соціально-психологічні: мобільність робочої сили, підприємницька мотивація, самоустановка на режим праці (орієнтація на часткову, повну чи вторинну зайнятість); г) техніко-економічні: науково-технічний прогрес і ступінь розвитку гнучких форм організації виробництва, зайнятості. Всі перераховані вище чинники взаємопов'язані між собою і визначають умови для ефективної реалізації трудового потенціалу в регіоні;

3) внутрішньогалузеві (господарська спеціалізація району (області), обсяг випущеної продукції чи виконаних послуг, рівень промислового розвитку регіону, рівень механізації та комп'ютеризації праці та інші);

4) внутрішньовиробничі (спеціалізація підприємства, структура підприємства, кількість робочих місць, темпи росту продуктивності праці, конкурентоспроможність продукції, що виробляється, заробітна плата) [4].

Інші вчені теж пропонують свої класифікації чинників (факторів) формування та використання трудових ресурсів [1, 2, 3, 5, 6], що в загальному перегукуються між собою.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на активізацію досліджень трудового потенціалу регіону в останній час, недостатньо розробленими залишаються питання визначення факторів його формування, виникнення територіальних відмін.

Формулювання цілей статті. Саме тому, метою даної статті є факторний аналіз та розрахунок інтегрального індексу розвитку трудового потенціалу Київської області. Основними завданнями статті є виявлення внутрішніх територіальних відмінностей у формуванні трудового потенціалу Київської області як підґрунтя для написання відповідних частин стратегії її соціально-економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Трудовий потенціал регіону та його геотаксономічних рівнів – це складна система, що сформувалась на певній території та складається із взаємопов'язаних підсистем, які включають в себе якісні та кількісні характеристики трудового потенціалу, що динамічно змінюються під дією соціальних, економічних, політичних та інших факторів. В даному дослідженні система трудового (працересурсного) потенціалу складається із 4 тематичних блоків (підсистем) розвитку трудового потенціалу, які об'єднують 13 показника-індикатора формування та використання трудового потенціалу у мікрорегіональному вимірі (табл.1).

Екологічний блок включає в себе параметри стану навколишнього середовища та догляду за ним, що безумовно впливає на життєвий потенціал трудових ресурсів.

Блок культури характеризує забезпеченість трудових ресурсів можливістю культурно розвиватись.

Демографічному блоку описує чисельність, відтворення, мобільність та вікову структуру населення.

Економічний блок характеризує наявні економічні умови, в яких реалізується трудовий потенціал.

Таблиця 1.

Система «трудова потенціал регіону» та її складові у мікрорегіональному вимірі (за даними Укрстату)

Блоки	Показники-індикатори розвитку трудового потенціалу регіону	
Екологічний блок	x_1	викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у 2016 р., т
	x_2	утворення відходів I-IV класів небезпек у 2016 р., т
	x_3	поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2016 р., тис. грн.
Блок культури	x_4	кількість місць у клубних закладах на 100 осіб населення у 2016 році, місць
	x_5	бібліотечний фонд на 1000 осіб населення у 2016 р., прим.
Демографічний блок	x_6	чисельність наявного населення на 01.01.2017 р., осіб
	x_7	демографічне навантаження особами молодше і старше працездатного віку (0-14 років та 65 років і старше) на 1000 осіб працездатного віку (15-64 роки) на 01.01.2017 р., осіб
	x_8	природне скорочення населення на 1000 наявного населення у 2016 р., осіб
	x_9	міграційний приріст (скорочення) на 10 тис. наявного населення у 2016 р., осіб
Економічний блок	x_{10}	капітальні інвестиції на одну особу у 2016 р., грн.
	x_{11}	середньомісячна заробітна плата штатних працівників у 2016 р., грн.
	x_{12}	кількість зареєстрованих безробітних (район разом з містом) у розрахунку на 1000 осіб на кінець 2016 р., осіб
	x_{13}	навантаження на одне вільне робоче місце (вакансію) на кінець 2016 р. (район разом з містом), осіб

Для комплексного дослідження рівня розвитку трудового потенціалу Київської області було розраховано інтегральний ранг розвитку трудового потенціалу для кожного із 24 мікрорегіонів (без Поліського району через відсутність повного набору даних). Даний розрахунок здійснювався у декілька кроків.

Крок 1. Нормалізація показників-індикаторів (враховуючи їх стимулюючий чи дестимулюючий вплив).

Показники-стимулятори, зростання яких має сприятливий вплив на розвиток трудового потенціалу мікрорегіону, пронормовані за формулою:

$$Z_j = \frac{x_j - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}},$$

де:

x_j – значення j -го показника в певному мікрорегіоні;

$x_{\min}$ – мінімальне значення j -го показника по всіх мікрорегіонах;

$x_{\max}$ – максимальне значення j -того показника по всіх мікрорегіонах;

Z_j – нормоване значення j -го показника в певному мікрорегіоні, має значення від 0 до 1.

Показники-дестимулятори, зростання яких має негативний вплив на розвиток трудового потенціалу мікрорегіону, пронормовані за формулою:

$$Z_j = \frac{x_{\max} - x_j}{x_{\max} - x_{\min}}$$

Таблиця 1.

Результати розрахунку блочних індексів, ранжування та інтегрального рангу за районами Київської області

Мікрорегіони (райони)	Прийом суцільна району відносно Києва	I_1	I_2	I_3	I_4	R_1	R_2	R_3	R_4	IR
Бориспільський	1	0,649105	0,177436	0,397176	0,735936	19	22	4	2	47
Броварський	1	0,68864	0,253691	0,388066	0,701387	5	20	5	4	34
Вашгородський	1	0,695567	0,183606	0,56156	0,698366	4	21	2	5	32
К-Святошинський	1	0,703921	0	1	0,756732	3	24	1	1	29
Обухівський	1	0,12577	0,569224	0,222358	0,589179	24	9	19	7	59
Барішівський	2	0,642701	0,389886	0,327748	0,528975	20	17	9	11	57
Білоцерківський	2	0,652365	0,656957	0,376394	0,35382	18	6	7	20	51
Борodianський	2	0,846632	0,161405	0,518651	0,577838	2	23	3	8	36
Васильківський	2	0,679945	0,365584	0,29771	0,498581	8	18	12	14	52
Іванківський	2	0,998814	0,519778	0,336141	0,570145	1	12	8	9	30
Кагарлицький	2	0,682899	0,59204	0,262493	0,515497	7	8	16	13	44
Макарецький	2	0,614136	0,5305	0,231621	0,637579	23	11	18	6	58
П.-Хмельницький	2	0,670901	0,906513	0,273586	0,52332	11	2	14	12	39
Володарський	3	0,665419	0,972973	0,238661	0,206242	16	1	17	23	57
Згурівський	3	0,666127	0,815145	0,116823	0,349085	15	3	23	21	62
Миронівський	3	0,641227	0,431902	0,30865	0,730779	21	15	11	3	50
Розанівський	3	0,675465	0,43036	0,105482	0,535468	10	16	24	10	60
Сквириський	3	0,66398	0,500095	0,317986	0,399679	17	13	10	18	58
Ставищенський	3	0,615117	0,65779	0,211962	0,423631	22	5	20	16	63
Тарашинський	3	0,669806	0,495193	0,183516	0,338121	13	14	21	22	70
Фастівський	3	0,66788	0,679234	0,263798	0,428013	14	4	15	15	48
Яготинський	3	0,682925	0,301234	0,181391	0,407623	6	19	22	17	64
Богуславський	4	0,676114	0,565855	0,27885	0,397108	9	10	13	19	51
Тетіївський	4	0,670182	0,636725	0,387592	0,164329	12	7	6	24	49

Крок 2. Розрахунок блочних індексів – об'єднання показників-індикаторів у індекси за певними блоками трудового потенціалу (табл. 2) використовуючи формулою:

$$I_k = \frac{\sum_{j=1}^{n=1} Z_{jk}}{n_k}$$

де:

Z_{jk} – пронормований j -й показник-індикатор k -го блоку трудового потенціалу у певному мікрорегіоні;

n_k – кількість показників-індикаторів k -го блоку трудового потенціалу.

I_k – індекс k -го блоку трудового потенціалу у певному мікрорегіоні.

Крок 4. Розрахунок інтегрального рангу розвитку трудового потенціалу (*Index of labor potential development (ILPD)*) мікрорегіону здійснювався за формулою:

$$IR_i = R_{1i} + R_{2i} + R_{3i} + R_{4i}$$

де:

R_1 – ранг за значенням екологічного індексу в i -му мікрорегіоні;

R_2 – ранг за значенням індексу культури в i -му мікрорегіоні;

R_3 – ранг за значенням демографічного індексу в i -му мікрорегіоні;

R_4 – ранг за значенням економічного індексу в i -му мікрорегіоні.

Варто зазначити, що інтегральний демографічний індекс та інтегральний економічний індекс тотожні відповідно індексу демографічної складової трудового потенціалу та індексу економічної складової трудового потенціалу. А два інших інтегральних індекси обчислюються так: інтегральний освітньо-культурний індекс розраховується як середньоарифметичне від індексів освітньої та культурної складової трудового потенціалу. За аналогічною схемою розраховується і інтегральний медико-екологічний індекс (середньоарифметичне від індексів медичної та екологічної складової трудового потенціалу).

Для комплексного дослідження рівня розвитку трудового потенціалу регіонів України було розраховано інтегральний індекс розвитку трудового потенціалу для 22 регіонів України. Даний розрахунок здійснювався у декілька кроків.

Після здійснення необхідних розрахунків для отримання інтегрального рангу розвитку трудового потенціалу у розрізі мікрорегіонів, було встановлено існування чіткої диференціації районів Столичного регіону за цим узагальнюючим показником. Загалом, 24 мікрорегіони утворюють 3 групи за рівнем розвитку трудового потенціалу:

- **райони-лідери за рівнем розвитку трудового потенціалу (ІР від 29 до 43 рангових балів)** – К.-Святошинський, Іванківський, Вишгородський, Броварський, Бородянський та П.-Хмельницький райони.

- **буферні райони за рівнем розвитку трудового потенціалу (ІР від 43 до 57 рангових балів)** – Кагарлицький, Бориспільський, Фастівський, Тетіївський, Миронівський, Білоцерківський, Богуславський та Васильківський райони.

- **райони-аутсайтери за рівнем розвитку трудового потенціалу (ІР понад і включно 57 рангових балів)** – Баришівський, Володарський, Макарівський, Сквирський, Обухівський, Рокитнянський, Згурівський, Ставищенський, Яготинський та Таращанський райони.

Однак, описана диференціація районів за інтегральним рангом розвитку трудового потенціалу дає досить «просте» уявлення про формування та використання трудового потенціалу у Столичному регіоні. Для вирішення цієї проблеми було використано факторний аналіз, який допоміг зрозуміти структурні особливості розвитку трудового потенціалу в мікрорегіонах Київської області. Факторний аналіз проводився у програмному пакеті Statistica.

Суспільно-географічні фактори розвитку трудового потенціалу. Результати факторного аналізу мікрорегіонів за 4 блочними індексами вказали на існування 3 різних суспільно-географічних факторів розвитку трудового потенціалу у Київській області (рис. 1).

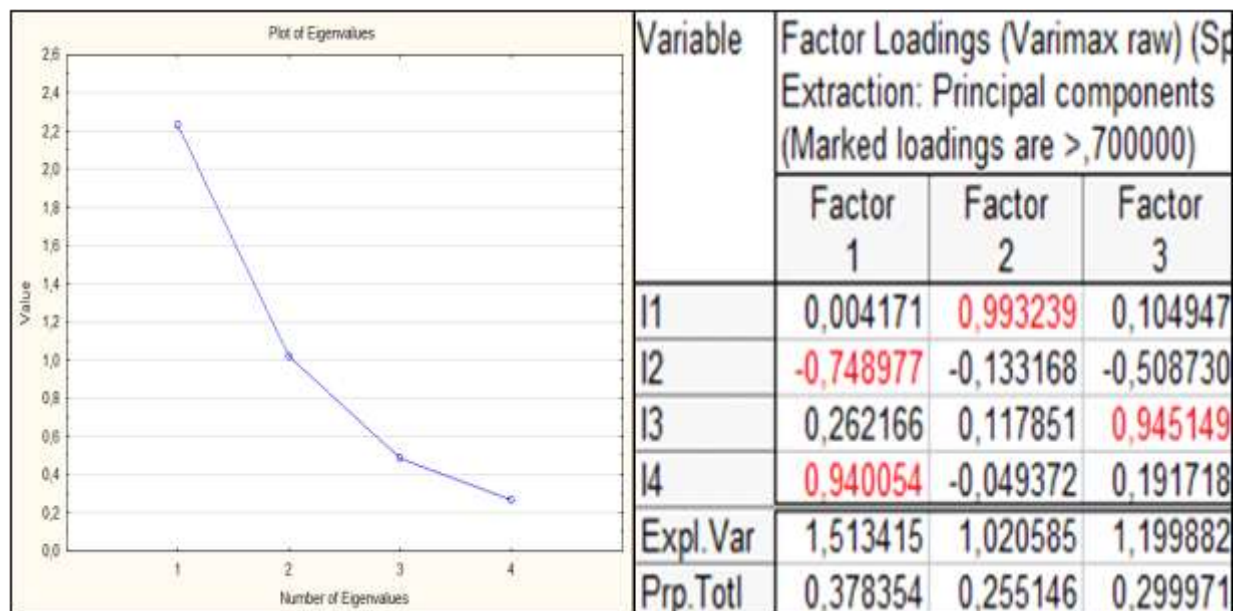

Рис. 1. Результати факторного аналізу за екологічним індексом (I1), індексом культури (I2), демографічним індексом (I3) і економічним індексом (I4) для 24 мікрорегіонів Київської області

Висновки. Наведене вище групування вказує на те, що лише чверть районів Київської області мають високий рівень трудового потенціалу, а більше половини мікрорегіонів знаходяться за межею середнього значення інтегрального рангу трудового потенціалу (за напрямком зростання значення інтегрального рангу). Така диференціація

районів за інтегральним рангом свідчить про наявність просторової нерівномірності формування та використання трудового потенціалу у Столичному регіоні – значення інтегрального рангу розвитку трудового потенціалу у найкращому районі-лідері (Києво-Святошинський район) у понад 2,4 рази менше, ніж у найгіршому районі-аутсайдері (Таращанський район). Факторний аналіз допоміг ідентифікувати 3 суспільно-географічні фактори розвитку та використання трудових ресурсів у 24 районах Київської області. Перший фактор – економічно-культурний фактор – найсильніший серед виокремлених факторів. Найістотніший вплив на розвиток трудових ресурсів серед мікрорегіонів Київської області, за значенням факторних ваг, економічно-культурний фактор здійснює на територію Бориспільського, Броварського, Вишгородського та Миронівського районів, а найслабший вплив – Володарський, Тетіївський та Білоцерківський райони. Наступний за силою впливу йде третій фактор – демографічний фактор. Найбільш істотний вплив на розвиток трудових ресурсів демографічний фактор проявляє у Києво-Святошинському, Тетіївському та Вишгородському районах, а найменший у Рокитнянському та Згурівському районах. Найслабшим серед трьох факторів виявився другий фактор – екологічний фактор. Найсуттєвіший вплив на розвиток трудових ресурсів серед районів Столичного регіону екологічний фактор здійснює на Іванківський та Бородянський райони, а найслабший вплив даний фактор здійснює на Обухівський район.

Список використаних джерел

1. Панкратов А. С. Трудовой потенциал в системе управления производством / А. С. Панкратов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. – 214 с.
2. Згалат-Лозинська Л. О. Економічний механізм ефективного використання трудового потенціалу за умов формування ринкових відносин: Автореф. дис. канд. екон. наук / Л. О. Заглат-Лозинська. – К., 2002. – 18 с.
3. Попов В. М. Відтворення трудового потенціалу аграрного сектора економіки: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.02 / В. М. Попов // Кіров.нац.тех.ун-т. – Миколаїв, 2005. – 20 с.
4. Слівінська Н. М. Соціально-економічні та демографічні чинники реалізації трудового потенціалу регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.09.01 / Н. М. Слівінська // Терноп. акад. нар. госп. – Д., 2003. – 19 с.
5. Номер О. В. Трудовий потенціал регіону як об'єкт суспільно-географічного дослідження / О. В. Номер // Географія та туризм. - 2014. - Вип. 27. - С. 232-237.
6. Ващенко О.В. Суспільно-географічні фактори формування та використання трудового потенціалу Київської області // О.В. Ващенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. - 2018. - Вип. 3 (72). - С. 5-10.

Список использованных источников

1. Панкратов А. С. Трудовой потенциал в системе управления производством / А. С. Панкратов. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. - 214 с.
2. Згалат-Лозинская Л. А. Экономический механизм эффективного использования трудового потенциала в условиях формирования рыночных отношений: Автореф. дис. канд. экон. наук / Л. А. Заглат-Лозинская. - М., 2002. - 18 с.
3. Попов В. М. Воспроизведение трудового потенциала аграрного сектора экономики: Автореф. дис. канд. экон. наук: 08.07.02 / В. М. Попов // Киров.нац.тех.ун-т. - Николаев, 2005. - 20 с.
4. Сливинская Н. М. Социально-экономические и демографические факторы реализации трудового потенциала региона: Автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.09.01 / Н. М. Сливинская // Терноп. акад. р. хоз. - Д., 2003. - 19 с.
5. Номер А. В. Трудовой потенциал региона как объект общественно-географического исследования / В. Номер // География и туризм. - 2014. - Вып. 27. - С. 232-237.
6. Ващенко А.В. Общественно-географические факторы формирования и использования трудового потенциала Киевской области // А.В. Ващенко // Вестник Киевского национального университета имени Тараса Шевченко. География. - 2018. - Вып. 3 (72). - С. 5-10.

References

1. Pankratov A. S. Trudovoi potentsyal v systeme upravleniya proyzvodstvom [Labor potential in the system of production management] / A. S. Pankratov. – М.: Yzd-vo Mosk. un-ta, 1983. – 214 pages.
2. Zghalat-Lozynska L. O. Ekonomichnyi mekhanizm efektyvnoho vykorystannia trudovoho potentsialu za umov formuvannia rynkovykh vidnosyn [Economical mechanism for effective utilization of the labor potential under market conditions]: Avtoref. dys. kand. ekon. nauk / L. O. Zahlat-Lozynska. – К., 2002. – 18 pages.
3. Popov V. M. Vidtvorennya trudovoho potentsialu ahrarnoho sektora ekonomiky [Recreation of the labor potential of the economy's agriculture sector]: Avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.07.02 / V. M. Popov // Kirov.nats.tekh.un-t. – Mykolaiv, 2005. – 20 pages.
4. Slivinska N. M. Sotsialno-ekonomichni ta demohrafichni chynnyky realizatsii trudovoho potentsialu rehionu [Social economic and demographic factors of the actualization of region's labor potential]: Avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.09.01 / N. M. Slivinska // Ternop. akad. nar. hosp. – D., 2003. – 19 pages.
5. Nomer O. V. Trudovyi potentsial rehionu yak ob'iekt suspilno-heohrafichnoho doslidzhennia [Region's labor potential as a social and geographical research subject] / O. V. Nomer // Heohrafiia ta turizm. - 2014. - Vyp. 27. - Pages. 232-237.
6. Vashchenko O.V. Suspilno-heohrafichni faktory formuvannia ta vykorystannia trudovoho potentsialu Kyivskoi oblasti [Social and geographic factors influencing the establishment and use of Kyiv oblast labor potential] / O.V. Vashchenko // Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Heohrafiia. - 2018. - Vyp. 3 (72). - Pages. 5-10.

Надійшла до редколегії 01.11.19